

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БАРСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ТРАНСПОРТУ ТА БУДІВНИЦТВА
НАЦІОНАЛЬНОГО ТРАНСПОРТНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії

Й.Е.Кібітлевський

03.02. 2020р.

ПРОГРАМА

**з української мови для абітурієнтів
на основі базової загальної середньої освіти**

ЗМІСТ

- 1 Пояснювальна записка
3
- 2 Цілі навчального предмета: абітурієнт повинен знати і уміти
4
- 3 Зміст програми для вступного екзамену
6
- 4 Критерії оцінювання навчальних досягнень
8
- 5 Нормативи оцінювання диктанту

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма для вступного екзамену розроблена з урахуванням чинних програм з української мови для 5-9 класів (наказ Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804).

Програма з української мови спрямована на систематизацію і закріплення знань з української мови.

Програма складається з трьох розділів:

Перший - «Фонетика і орфографія» визначає основні та дуже важливі правила написання слів, знання яких є яскравою ознакою культури мови людини.

Другий - «Морфологія» вчить відрізнити одну частину мови від іншої (інколи тільки текст підказує, до якої частини мови належить те чи інше слово), знати їх творення і змінювання, від чого залежить їх написання.

Третій - «Синтаксис і пунктуація» долучає учнів до таємниць творення й вираження думки за допомогою речень, які є різні за побудовою, метою висловлення та інтонацією, - а значить, відмінні за пунктуаційними знаками.

Для вступного диктанту добираються тексти, максимально насичені вивченими орфограмами й пунктограмами. За метою висловлювання це можуть бути тексти-розповіді, описи чи міркування. Проте частіше це тексти комбінованого типу, в яких органічно поєднуються елементи всіх типів з монологічною і діалогічною формою викладу. Диктанти адаптовано до чинного правопису сучасної української мови і методичних вимог навчальної програми з української мови для загальноосвітніх навчальних закладів.

Диктанти підібрані відповідно до основних правил орфографії та пунктуації. У них враховані такі вимоги: відображення рівня розвитку сучасної української мови; насиченість орфограмами та пунктограмами, різноманітною лексикою і стилістичними засобами, передбаченими програмою; відповідність нормам літературної мови. Тексти зорієнтовані на тематику культурологічної змістової лінії, тобто представляють українську літературу, історію, звичаї й традиції, мистецькі скарби, матеріальну і духовну культуру українського народу, загальнолюдські цінності. Тексти характеризуються відносною цілісністю і завершеністю, зрозумілі для всіх.

Письмова робота з української мови у вигляді диктанту надає можливість об'єктивно перевірити писемну (орфографічну й пунктуаційну) грамотність абітурієнтів. Обсяг текстів диктантів становить 170-180 слів з урахуванням як самостійних, так і службових частин мови.

Диктант триває одну астрономічну годину.

ЦІЛІ НАВЧАЛЬНОГО ПРЕДМЕТА

Абітурієнт повинен знати:

- Вживання великої букви.
- Правила переносу частин слова.
- Правопис голосних. Чергування е з и, і з іншими голосними.
Правопис ненаголошених голосних.
- Спрощення в групах приголосних.
- Обґрунтовувати розстановку розділових знаків за допомогою вивчених правил.
- Вживання м'якого знака та апострофа.
- Подвоєння та подовження приголосних. Правопис слів іншомовного походження.
- Відмінювання та правопис відмінкових закінчень іменників та прикметників.
- Правопис відмінкових форм числівника.
- Відмінювання і правопис займенників.
- Правопис дієслів.
- Правопис прислівників.
- Правопис прийменників та сполучників.
- «Не» з іменними частинами мови, прислівником, дієсловом.
- Розділові знаки в простому реченні. Тире в простому неускладненому реченні. Розділові знаки між групою підмета і групою присудка.
- Однорідні члени речення. Розділові знаки між однорідними членами речення.
- Узагальнювальні слова і розділові знаки при них.
- Відокремлені члени речення. Відокремлені додатки та обставини.
Відокремлені і невідокремлені означення. Прикладна як різновид означення. Розділові знаки при прикладці.
- Звертання. Розділові знаки при звертанні.
- Вставні слова і речення. Вставлені слова і речення.
- Складнопідрядні речення. Розділові знаки в складнопідрядних реченнях.
- Порівняльні звороти.
- Розділові знаки в безсполучниковому складному реченні.
- Пряма мова і розділові знаки при ній. Передача прямої мови непрямою. Питати. Розділові знаки при питанні.

Абітурієнт повинен уміти:

- Знаходити вивчені орфограми, пояснювати їх за допомогою правил.
- Правильно записувати слова з вивченими орфограмами.
- Знаходити і виправляти орфографічні помилки.
- Правильно ставити розділові знаки в реченнях з різними видами зв'язку.
- Знаходити і виправляти пунктуаційні помилки на вивчені правила.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ ДЛЯ ВСТУПНОГО ЕКЗАМЕНУ

1 Чергування голосних і приголосних звуків. Спрощення в групах приголосних. Подвоєння і подовження приголосних.

2 Будова слова. Відомості про основу слова і закінчення змінюваних слів, про корінь, префікс, суфікс і закінчення як значущі частини слова; вивчені орфографічні правила.

3 Творення слів. Основні способи словотвору, правила переносу складних слів з рядка в рядок (односкладові частини складноскорочених слів та ініціальні й комбіновані аббревіатури).

4 Склад лексики сучасної української літературної мови за походженням. Власне українські слова. Синонімічне багатство мови. Загальні відомості про лексичне значення слова, синоніми, антоніми, омоніми, пряме і переносне значення слова; особливості власне української лексики в порівнянні із запозиченнями.

5 Загальні відомості про українську фразеологію. Роль фразеологізмів у мовленні: фразеологізми та їхні різновиди (синонімічні, антонімічні).

6 Принципи українського правопису. Основні орфограми в коренях, префіксах, суфіксах: принципи розрізнення орфограм, загальні ознаки чотирьох принципів українського правопису.

7 Складні випадки вживання апострофа і м'якого знака. Групи знаків, співвідношення звуків і букв; правила вживання апострофа і м'якого знака.

8 Правопис іншомовних та складних слів. Правила написання іншомовних слів українською мовою та правопис складних слів разом, окремо і через дефіс.

9 Стилiстичні засоби морфології. Морфологічні засоби стилістики стосовно категорії роду, категорії числа, власних і загальних іменників, ступенів порівняння, стягнених і нестягнених форм, дієслівних категорій.

10 Поняття про синтаксис та його основні одиниці. Найважливіші відомості з синтаксису і пунктуації, основні одиниці синтаксису.

Прості двоскладні та односкладні речення. Будова простого двоскладного

11 Тире між підметом і присудком: правила використання, тире між підметом і присудком, а також випадки, коли не ставиться тире між підметом і присудком.

12 Розділові знаки при прикладці . Правила відокремлення прикладки за допомогою дефіса, коми чи тире; визначення прикладки.

13 Однорідні члени речення. Відомості про однорідні члени речення: правила вживання розділових знаків при однорідних членах речення.

14 Розділові знаки при відокремлених членах речення. Використання розділових знаків при відокремлених та уточнювальних членах речення.

15 Звертання. Непоширені і поширені звертання; розділові знаки при звертанні.

16 Вставні слова та вставлені конструкції. Відомості про вставні слова (словосполучення та речення); найчастіше вживані вставні слова й словосполучення; вивчені пунктуаційні правила.

17 Типи складних речень. Складносурядні речення. Відомості про складне речення, види складних речень (сполучникові й безсполучникові), засоби зв'язку між частинами складного речення, особливості будови складносурядного речення; правила розстановки розділових знаків між простими реченнями в складносурядному.

18 Складнопідрядні речення. Відомості про складнопідрядні речення (у тому числі з кількома підрядними); види підрядних речень; правила вживання розділових знаків між частинами складнопідрядного речення.

19 Безсполучникові складні речення. Складні речення з різними видами зв'язку. Відомості про безсполучникові складні речення та будову складного речення з різними видами зв'язку: правила вживання розділових знаків між частинами таких речень.

20 Пряма і непряма мова. Цитати. Діалог. Будова речень з прямою і непрямою мовою, з цитатами; особливості діалогу.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

Основною формою перевірки орфографічної та пунктуаційної грамотності абітурієнтів є контрольний текстовий диктант.

Перевірці підлягають:

- уміння правильно писати слова на вивчені орфографічні правила і словникові слова, визначені для запам'ятовування;
- уміння ставити розділові знаки відповідно до опрацьованих правил пунктуації;
- уміння належним чином оформляти роботу.

Перевірка диктантів здійснюється за традиційною методикою

- Для диктанту використовується текст, доступний для розуміння учнів 9-го класу.
- Обсяг текстів диктантів становить 170-180 слів з урахуванням як самостійних, так і службових частин мови.
- Для диктантів використовуються тексти, в яких кожне з опрацьованих правил орфографії та (або) пунктуації української мови представлене 3-5 прикладами.

Диктант оцінюється однією оцінкою на підставі таких критеріїв:

- орфографічні та пунктуаційні помилки оцінюються однаково;
- виправляються, але не враховуються такі орфографічні та пунктуаційні помилки: на правила, які не внесено до шкільної програми; на ще не вивчені правила; у словах з написанням, що не перевіряється, над якими не проводилася спеціальна робота; у відтворенні так званої авторської пунктуації;
- повторювані помилки (у слові, яке повторюється в диктанті кілька разів) вважаються однією помилкою; однотипні (помилки на те саме правило, але в різних словах) вважаються кількома помилками;
- розрізняють грубі й негрубі помилки; зокрема, до негрубих належать такі:
 - 1) у винятках з усіх правил;
 - 2) у написанні великої літери в складних власних найменуваннях;
 - 3) у випадках написання разом і окремо префіксів у прислівниках, утворених від іменників з прийменниками;
 - 4) у випадках, коли замість одного розділового знака поставлений інший і якщо можлива інша інтонація;
 - 5) у випадках, що вимагають розрізнення *не і ні* (у сполученнях *не хто інший, як...; не що інше, як...; ніхто інший не...; ніщо інше не...*);

- 6) пропуск одного зі сполучуваних розділових знаків або порушення їх послідовності;
- 7) заміна українських літер російськими;
- п'ять виправлень неправильного написання на правильне прирівнюються до однієї помилки;
 - орфографічні та пунктуаційні помилки на неопрацьовані правила виправляються, але не враховуються.

НОРМАТИВИ ОЦІНЮВАННЯ ДИКТАНТУ

Бали	Кількість помилок	Бали	Кількість помилок
1	15-16 і більше	7	4
2	13-14	8	3
3	11-12	9	1+1 (негруба)
4	9-10	10	1
5	7-8	11	1 (негруба)
6	5-6	12	—

ТАБЛИЦЯ

переведення середнього бала про середню освіту, обрахованого за
12- бальною шкалою у шкалу 100-200

1,0	100
2,0	100
3,0	110
4,0	120
5,0	130
6,0	140
7,0	150
8,0	160
9,0	170
10,0	180
11,0	190
12,0	200

Рекомендована література

1. Авраменко О. Українська мова (рівень стандарту): підруч. для 10 кл закл. загальн. середн. освіти / Олександр Авраменко. – К.: Грамота, 2018. – 208 с.
2. Авраменко О. Українська мова (рівень стандарту): підруч. для 11 кл закл. загальн. середн. освіти / Олександр Авраменко. – К.: Грамота, 2019. – 208 с.
3. Авраменко О. Українська мова та літератур: Довідник. Завдання в тестовій формі: 1ч./ Олександр Авраменко, Марія Блажко. – К.: Грамота, 2019. – 496 с.
4. Глазова О.П., Кузнєцов Ю.Б. Рідна мова: підруч. для 7 кл загальноосвіт. навч. закл. - К.: Зодіак - ЕКО, 2007. - 288 с.; іл.
5. Глазова О.П. Українська мова (рівень стандарту): підруч. для 10 кл. закл. загал. серед.освіти / О.П. Глазова. - Х.: Ранок, 2018. - 224 с.
6. Голобородько Є.П. Усі уроки української мови в 10 класі. Академічний рівень / Є.П. Голобородько, К.Ю. Голобородько, О.А.Павлик, Ю.Ю. Мельничук, І.А. Бондаренко.- Х.: Основа, 2010 – 329 с.
7. Дияк О. В. Довідник для абітурієнтів та школярів з української мови: навч. посіб. / О. В. Дияк В. М. Прудка. — К.: Літера ЛТД, 2010. — 408 с.
8. Караман, С. О. Сучасна українська літературна мова : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / С. О. Караман, О. В. Караман, М. Я. Плющ [та ін.]; заред. С. О. Карамана. - К.: Літера ЛТД, 2011. - 560 с.
9. Козачук Г. О. Українська мова: Практикум: Навч. посіб. — 2-ге вид.переробл. і допов. — К.: Вища шк., 2008. — 414 с.
10. Рідна мова: підруч. для 8 кл загальноосвіт. навч. закл. / О.П. Глазова, Ю.Б. Кузнєцов; наук.ред І. Вихованець. - К.: Зодіак - ЕКО, 2008.-240 с.: іл.
11. Рідна мова: підруч. для 9 кл загальноосвіт. навч. закл. / О.П.,Глазова, Ю.Б. Кузнєцов; наук.ред І. Вихованець. - К.: Зодіак - ЕКО, 2009.-224 с.: іл.
12. Рідна мова: підруч. для 10 кл загальноосвіт. навч. закл. / О.П.,Глазова, Ю.Б. Кузнєцов; наук.ред І. Вихованець. - К.: Зодіак - ЕКО, 2010.-256 с.: іл.

13. Ужченко В. Д. та ін. Сучасна українська мова: Збірник вправ і завдань: Навч. посіб. / В. Д. Ужченко, Т. П. Терновська, Т. С. Маркотенко. — К.: Вища шк., 2006. — 286 с.
14. Українська мова : підруч. для 10 кл. загальноосвіт. навч. закл. з навчанням укр. мовою : профіл. рівень і М. Я. Плющ, В. І. Тихоша, С. , О. Караман, О. В. Караман. — К.: Освіта, 2010.- 416 с
15. Українська мова (рівень стандарту) підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти / Н.Б.Голуб, В.І. Новосьолова, - К.: Педагогічна думка, 2018. – 200 с.
16. Українська мова: Українська мова : підруч. для 11 кл. загальноосвіт. навч. закл. з навчанням укр. мовою: академ. рівень, рівень / с. О. Караман, О. В. Караман. М. Я., Плющ, В. І. Тихоша, — К.: Освіта, 2011 — 416 с.
17. Ющук І П. Практикум з правопису української мови.— 6-те вид., зі змінами. — К.: Освіта, 2013.— 254 с.